30/01/2024

Η ομιλία του Μητροπολίτη Σελευκείας για την εορτή των Τριών Ιεραρχών στο Φανάρι

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Στην παιδαγωγική προτεραιότητα των Τριών Ιεραρχών καθώς και στα προβλήματα της σύγχρονης εποχής αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στο κήρυγμά του ο Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Θεόδωρος κατά την εορτή των Αγίων Πατέρων και «Προστατών των Γραμμάτων» στο Σεπτό Κέντρο της Πρωτοθρόνου Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, την Τρίτη 30 Ιανουαρίου.

“Εις την σύγχρονον εποχήν της παγκοσμιοποιήσεως, εξ ης, βεβαίως, δεν εκλείπουν η σύγχυσις της πανσπερμίας, ο πλουραλιστικός σχετικισμός, η απαξίωσις του ανθρωπίνου προσώπου, η αποτυχία των προγραμμάτων μιάς κοινωνικής παιδείας και η διεύρυνσις των κοινωνικών ανισοτήτων, αι οικουμενικαί θεωρήσεις των Τριών Ιεραρχών αποκτούν ιδιαιτέραν επικαιρότητα, καθώς αύται ευρισκόμεναι εις τον αντίποδα της αλαζονικής αποκλειστικότητος, της αυταρέσκου εσωστρεφείας,

της περιφρονήσεως του «ετέρου» και της θεωρήσεώς του ως «άλλου», της ξενοφοβίας και του θρησκευτικού και πάσης φύσεως φονταμενταλισμού, ως εγγενών στοιχείων του ευδαιμονιστικού τρόπου του ζην και του ευθραύστου ειδώλου του «ανθρωποθεού», ***αποτελούν το ζείδωρον αντίδοτον προς υπέρβασιν της αυτοαπομονώσεως*** *εις την πορείαν προς την παγκοσμιότητα και την οικουμενικότητα της εν Χριστώ πίστεως ως δυναμικής, διαχρονικής και μεταπλαστικής παρουσίας της άνωθεν αποκεκαλυμμένης σεσαρκωμένης αληθείας εις το εκάστοτε παρόν, μετά συγκεκριμένου σωτηριολογικού σκοπού και σαφούς εσχατολογικού προσανατολισμού, προς υπέρβασιν των αγκυλώσεων, των σχημάτων, των φραγμών, των περιορισμών και των διακρίσεων του παρόντος αιώνος του απατεώνος"*, τόνισε ο Σεβασμιώτατος κ. Θεόδωρος.

"Οι Τρεις Ιεράρχαι διά της παιδαγωγικής των διδασκαλίας επισημαίνουν την σημασίαν της κατανοήσεως του νοήματος μιάς καταστάσεως, τονίζοντες ότι ο εκπαιδευτικός κατά την διδασκαλίαν δεν πρέπει να μεταχειρίζηται γενικότητας, αλλά να διδάσκη καθ' ενότητας και διά παραδειγμάτων και διά της χρήσεως εποπτικών μέσων να καθιστά σαφές εις τους μαθητάς το περιεχόμενον της διδακτέας ύλης, δεδομένου, μάλιστα, ότι «τα πράγματα είναι των ονομάτων ισχυρότερα»", επεσήμανε.

Διαβάστε ακόμη: ***Οικουμενικός Πατριάρχης προς τους νέους: "Αντισταθείτε στην αντικειμενοποιημένη ζωή και στην εργαλειοποίηση του ανθρωπίνου προσώπου"***

Παρακάτω ολόκληρο το κήρυγμα του Μητροπολίτη Σελευκείας:

«Τούς ἀναφθέντας ἄνθρακας, ἐκ τοῦ ἀστέκτου πυρός, οἱ δι᾽ αὐτῶν φωτισθέντες, πιστῶς ἀνευφημήσωμεν. Οὗτοι γάρ τῇ πρός αὐτό ἑνώσει ἐκπυρωθέντες, φωστῆρες τοῦ κόσμου ἐγένοντο, ζωτική τοῖς πτωχοῖς χρηματίζοντες δύναμις, Πατέρα καί Υἱόν, καί Πνεῦμα Ἅγιον, εὐσεβῶς ἀνακηρύττοντες• οἷς καί ἡμεῖς προσείπωμεν• Χαίροις τριάδος, Τριάς ἡ θεόσοφος» (Στιχηρόν Ἰδιόμελον Λιτῆς τῆς ἑορτῆς, ποίημα Νείλου τοῦ Ξανθοπούλου).

Παναγιώτατε Δέσποτα,
σεπτή τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν χορεία,
σεβαστοί Πατέρες,
ἐξοχ. Κυρία Ὑφυπουργέ Παιδείας,
ἐξοχ. Κύριε Πρέσβυ, Γεν. Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
ἐντιμολογιώτατοι ἄρχοντες,
ἐλλόγιμοι ἐκπαιδευτικοί,
ἀγαπητοί μαθητές καί μαθήτριες,

φιλέορτον ἐκκλησίασμα.

Ἐπέστη καί ἐφέτος ἡ πανέορτος μνήμη καί πάνδημος πανήγυρις τῶν σοφῶν Μεγάλων Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων καί καλεῖ ἡμᾶς σήμερον ἡ Ἐκκλησία νά τιμήσωμεν τούς Τρεῖς μεγίστους Φωστῆρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος, Βασίλειον Ἀρχιεπίσκοπον Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τόν Μέγαν, «τόν οὐρανοφάντορα καί θεοπρεπῶς δογματίσαντα, τόν φιλόθεον ἀσκητήν, τόν φιλάνθρωπον καί πτωχοτρόφον, Γρηγόριον τόν Θεολόγον, τόν ‘’θερμότατον τῆς Τριάδος ὑπέρμαχον’’ καί ‘’δεύτερον Ἐπιστήθιον’’ εἰς τόν Θρόνον Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου καί Στάχυος, καί
Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον, τόν ἀγωνιστήν καί θυσιαστικόν ‘’προφήτην τῆς φιλανθρωπίας’’ καί ‘’διδάσκαλον τῆς Θείας Εὐχαριστίας’’, Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως» (Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατά τήν ἑορτήν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Φανάριον, 30 Ἰανουαρίου 2020, 1).

Εἰς τήν σημερινήν ἐποχήν τῶν ἀντιφάσεων, τῶν μεγάλων μέσων καί τῶν συγκεχυμένων σκοπῶν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπό τό τέλος τῆς μετανεοτερικότητος καί τῆς παραδοσιακῆς ἀνθρωπολογίας καί τήν εἴσοδον εἰς τήν ἐποχήν τοῦ μετανθρωπισμοῦ καί τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης, ἐν μέσῳ μιᾶς παρατεταμένης παγκοσμίου πνευματικῆς, ἠθικῆς καί οἰκονομικῆς κρίσεως πού ἐνισχύει καί ἐκτρέφει τάς πολεμικάς συρράξεις, ἡ ἑορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί ἡ ἀναφορά εἰς τούς τρεῖς οἰκουμενικούς θεολόγους τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ εὐκαιρία ἐπιστροφῆς εἰς τάς πνευματικάς ρίζας τοῦ Γένους, πρός ὑπαρξιακόν ἀναστοχασμόν καί πνευματικήν ἀνατροφοδότησιν, ἀλλά καί ὁδοδείκτη διά τήν ζωήν μας εἰς τό παρόν, καί διά τήν πορείαν μας πρός τό μέλλον.

Καί τοῦτο, καθώς τά σήμερον τιμώμενα τῆς χάριτος ὄργανα, αἱ κιθάραι τοῦ Πνεύματος, αἱ εὔσημοι σάλπιγγαι τοῦ κηρύγματος δέν διεκρίθησαν μόνον διά τήν ἀξιομνημόνευτον ἀφιέρωσίν των, ψυχῇ τε καί διανοίᾳ καί σώματι, εἰς τόν Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν, εἰς τήν ὑπεράσπισιν τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος, ἀλλά καί διά τήν λιπαράν θεολογικήν καί θύραθεν παιδείαν των, τήν φιλάνθρωπον δρᾶσιν των καί τό οὐσιαστικόν ἐνδιαφέρον των διά τήν νεότητα.

Ἐκφρασταί μιᾶς θεολογίας, πιστῆς εἰς τήν παράδοσιν καί ἀνοικτῆς εἰς τόν κόσμον, ἡ ὁποία συνέδεε τήν πρᾶξιν μέ τήν θεωρίαν, τήν πίστιν μέ τήν ζωήν, πάντοτε μετά διαθέσεως ποιμαντικῆς – θεολογοῦσα «ἁλιευτικῶς»-, πάντοτε μετά συγκεκριμένης ἀναφορᾶς εἰς τάς ὑπαρξιακάς ἀναζητήσεις καί τόν ἐν Χριστῷ αἰώνιον προορισμόν τοῦ ἀνθρώπου, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ζήσαντες εἰς τό μεταίχμιον τῆς μεταβάσεως ἐκ τοῦ τότε παλαιοῦ κόσμου εἰς τόν νέον, ὅτε «ἡ ἱστορική συνάντηση τοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τόν Ἑλληνισμόν ὑπῆρξε χωρίς ἀμφιβολίαν τό μεγαλύτερο

κοσμοϊστορικῆς σημασίας γεγονός πού ἐπήγαγε τήν βαθύτερη καί ριζικώτερη τομή στήν καθόλου ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος» (Μιχ. Φ. Δημητρακοπούλου, Μελέτες κριτικῆς φιλοσοφίας καί μεταφυσικῆς, Ἀθῆναι
2005, 288), κατώρθωσαν βιωματικῶς νά ἑνώσουν ἁρμονικῶς τήν κλασσικήν ἑλληνικήν παιδείαν καί τήν χριστιανικήν πίστιν διά τῆς συζεύξεως τοῦ σωτηριολογικοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου μέ τόν ἕλληνα λόγον καί νά γίνουν οἱ φορεῖς καί οἱ θεμελιωταί πολιτισμοῦ ἐπί τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ ὁποίου ἐδράζεται σήμερον καί ὁ σύγχρονος εὐρωπαϊκός πολιτισμός.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, βιοῦντες εἰς τήν ζωήν των τό μυστήριον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου καί τήν ἐμπειρίαν τῆς πίστεως κατά τρόπον ἀληθῆ καί μοναδικόν, «κατώρθωσαν νά ὑπερβοῦν τόσο τήν ἀλαζονεία τοῦ ἑλληνικοῦ μονισμοῦ, ὅσο καί τίς μονιστικές τάσεις στούς κόλπους τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπέναντι σέ τάσεις ἀπομονωτικές, ἀποκλειστικές, ἀπέναντι στήν ἀνασφάλεια τῆς αὐτάρκειας καί τῆς ἐσωστρέφειας, ἐπέλεξαν συνειδητά μέ τή ζωή καί τό ἔργο τους τήν ὑπέρβαση, ἔχοντας συνείδηση τῆς οἰκουμενικότητας τοῦ σωτηρίου χριστιανικοῦ μηνύματος καί βεβαι-
ότητα γιά τήν καθολικότητα τῆς ἀλήθειας (...). Μέ ἕνα συνθετικό ὑπερβατικό διαλογισμό κατέδειξαν τό ἀδιέξοδο τῶν μονιστικῶν ἀποκλειστικῶν ἀντιλήψεων καί τῶν τάσεων ἐσωστρέφειας καί ἀπομόνωσης.

Ἀνέδειξαν τήν οἰκουμενικότητα τοῦ χριστιανικοῦ λόγου ὡς οὐσιῶδες στοιχεῖο τῆς αὐθεντικῆς χριστιανικῆς ταυτότητας, ὡς τό γνήσιο ἦθος τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος». («Ὁμιλία Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου Κατερέλου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, κατά τήν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐπί τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τελεσθεῖσαν Θ. Λειτουργίαν ἐν
Πατριαρχικῇ καί Συνοδικῇ Χοροστασίᾳ (30/01/2006)», Ὀρθοδοξία, Περίοδος Β’, ἔτ. ΙΓ’, τεῦχ. Α’, Ἰανουάριος – Μάρτιος 2006, 174, 176).

Εἰς τήν σύγχρονον ἐποχήν τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ἐξ ἧς, βεβαίως, δέν ἐκλείπουν ἡ σύγχυσις τῆς πανσπερμίας, ὁ πλουραλιστικός σχετικισμός, ἡ ἀπαξίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἡ ἀποτυχία τῶν προγραμμάτων μιᾶς κοινωνικῆς παιδείας καί ἡ διεύρυνσις τῶν κοινωνικῶν ἀνισοτήτων, αἱ οἰκουμενικαί θεωρήσεις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀποκτοῦν ἰδιαιτέραν ἐπικαιρότητα, καθώς αὗται εὑρισκόμεναι εἰς τόν ἀντίποδα τῆς ἀλαζονικῆς ἀποκλειστικότητος, τῆς αὐταρέσκου ἐσωστρεφείας, τῆς περιφρονήσεως τοῦ «ἑτέρου» καί τῆς θεωρήσεώς του ὡς «ἄλλου», τῆς ξενοφοβίας καί τοῦ θρησκευτικοῦ καί πάσης φύσεως φονταμενταλισμοῦ, ὡς ἐγγενῶν στοιχείων τοῦ εὐδαιμονιστικοῦ τρόπου τοῦ ζῆν καί τοῦ εὐθραύστου εἰδώλου τοῦ «ἀνθρωποθεοῦ», ἀποτελοῦν τό ζείδωρον ἀντί-
δοτον πρός ὑπέρβασιν τῆς αὐτοαπομονώσεως εἰς τήν πορείαν πρός τήν

παγκοσμιότητα καί τήν οἰκουμενικότητα τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως ὡς δυναμικῆς, διαχρονικῆς καί μεταπλαστικῆς παρουσίας τῆς ἄνωθεν ἀποκεκαλυμμένης σεσαρκωμένης ἀληθείας εἰς τό ἑκάστοτε παρόν, μετά συγκεκριμένου σωτηριολογικοῦ σκοποῦ καί σαφοῦς ἐσχατολογικοῦ προσανατολισμοῦ, πρός ὑπέρβασιν τῶν ἀγκυλώσεων, τῶν σχημάτων, τῶν φραγμῶν, τῶν περιορισμῶν καί τῶν διακρίσεων τοῦ παρόντος αἰῶνος τοῦ ἀπατεῶνος.

Καί ἐπειδή ἡ χαλάρωσις τῆς οἰκουμενικῆς συνειδήσεως σηματοδοτεῖ ἀναποδράστως τήν ἀλλοίωσιν τῆς ταυτότητος τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος τῆς ἀληθείας, ἄς ἀναλογισθῶμεν, ἰδιαιτέρως ἡμεῖς οἱ
Ὀρθόδοξοι, τήν ζημίαν τήν ὁποίαν ἡ ἐπικράτησις τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, τοῦ σωβινισμοῦ καί τοῦ μειοψηφικοῦ δικαιωματισμοῦ ὡς καθοριστικῶν κριτηρίων περί τῆς ὀρθοδόξου μαρτυρίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ ἔναντι τῆς ἀπ’ αἰώνων καθηγιασμένης κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως καί πρακτικῆς ἐπιφέρει ἐπί τῆς ἀκεραιότητος, τῆς αὐθεντικότητος καί τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ παρ’ ἡμῖν αἰτουμένου λόγου, ὀψέποτε ἡ χριστιανική μαρτυρία ἑδράζεται εἰς τά ἐφήμερα δεκανίκια τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καί εἰς τάς πεπερασμένας προνοίας τῶν ἀνθρωπίνων νομοθετημάτων, πολλῷ δέ μᾶλλον ὅτε ὁ ἀσφυκτικός ἐναγκαλισμός μεταξύ κοσμικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, μέ τήν παράλληλον ἐργαλειοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας, τήν προώθησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀναθε-
ωρητισμοῦ καί τήν υἱοθέτησιν καινοφανῶν καί ἐκκοσμικευμένων δῆθεν «ἐκκλησιολογικῶν» ἀρχῶν, ὁδηγεῖ ἀναποτρέπτως καί νομοτελειακῶς εἰς τήν ἔκπτωσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ καί τήν μετάλλαξιν τῆς ὀντολογίας της εἰς φορέα ἐκπληρώσεως ἐθνικιστικῶν προταγμάτων καί ὄχημα ὑλοποιήσεως σωβινιστικῶν πρακτικῶν εἰς τόν βωμόν, μάλιστα, τῆς διαπράξεως εἰδεχθῶν ἐγκλημάτων πολέμου κατά τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς δύναται νά διακρίνῃ ἀπροσκόπτως ἕκαστος καλῆς θελήσεως καί ἄνευ μυωπικῶν παρωπίδων παρατηρητής τῆς ἐν
Οὐκρανίᾳ διαδραματιζομένης ἀδελφοκτόνου αἱματοχυσίας καί τῆς ἐξ αὐτῆς ἐπαπειλουμένης ἐνεργειακῆς καί ἐπισιτιστικῆς κρίσεως καί κοινωνικῆς ἀναταραχῆς εἰς παγκόσμιον κλίμακα.

Δέν λανθάνει, ἀσφαλῶς, τῆς προσοχῆς τό γεγονός ὅτι ζῶμεν εἰς μιάν ἐποχήν καθ’ ἥν ὁ λόγος περί ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἶναι ἄφθονος, παρά ταῦτα ἡ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια διαρκῶς εὐτελίζεται, ἐνῷ ἀνθοῦν αἱ μορφαί κοινωνικοῦ ἀποκλεισμοῦ καί περιθωριοποιήσεως, ὡς καί αἱ ἐκφράσεις περί ἀνίσου καί ἀδίκου μεταχειρίσεως. Τυγχάνει δέ ζητούμενον πότε καί τίνι τρόπῳ τρόπῳ ἡ ἀνθρωπότης θά ἐπιτύχῃ τόν σεβασμόν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ἑκάστου ἀνθρώπου, τήν ὁμοτιμίαν τῶν ἀνθρώπων, τήν ἰσότητα τῶν λαῶν καί τῶν πολιτισμῶν καί τήν κοινωνικήν δικαιοσύνην. Ταῦτα πάντα, παρά τάς βερμπαλιστικάς οὐμανιστικάς

διακηρύξεις περί τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσον εἰς παγκόσμιον ὅσον καί εἰς τοπικήν κλίμακα, ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν ἕν ἰδεολόγημα, τό ὁποῖον τίθεται πάντοτε εἰς τήν προκρούστειον κλίνην τῆς ἐξυπηρετήσεως καί τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἰσχυρῶν ἐπί τῶν ἀδυνάτων.

Ἡ μόνη διέξοδος ἐκ τοῦ ὑφισταμένου ἀδιεξόδου δύναται νά ἐναποτεθῇ εἰς τόν ρόλον τῆς παιδείας καί τῆς ἀγωγῆς τῶν νέων, ὅπως οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ἐγκαίρως καί προφητικῷ τῷ τρόπῳ τόν προσδιώρισαν, ὥστε νά δημιουργηθοῦν νέαι συνειδήσεις πού θά ἐπιφέρουν τήν οὐσιαστικήν ἀλλαγήν ἐπί τῆς βαθμιαίως μέν μεταλλασομένης, ἀργῶς δέ καί σταθερῶς πνεούσης τά λοίσθια, λόγῳ καί τῆς διογκουμένης οἰκολογικῆς κρίσεως, ἀνθρωπότητος.

Οἱ Οἰκουμενικοί Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀναδεικνύοντες τόν ἀνθρωπολογικόν χαρακτῆρα τῆς παιδευτικῆς διαδικασίας ὡς ἀμέσως συνυφασμένου μετά τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, καθ’ ἥν ὁ τελικός σκοπός καί προορισμός τοῦ ἀνθρώπου ὑπερβαίνει τά ἐγκόσμια καί ἀνάγεται εἰς τό ἐπέκεινα, εἰς «τό καθ’ ὁμοίωσιν» τῆς κατά χάριν θεώσεως, ἀναγνωρίζουν τήν ὑψίστην σημασίαν τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ νέου ἀνθρώπου, τοῦ πολυδυνάμου καί πολυσυνθέτου τούτου ὄντος, ὡς μετοχῆς εἰς τό ἄθλημα τοῦ ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ: «Αὕτη μοι φαίνεται τέχνη τις τεχνῶν καί ἐπιστήμη ἐπιστημῶν ἄνθρωπον ἄγειν τό ποικιλώτατον ζῷον καί πολυτροπώτατον» (P.G. 35, 425), θά τονίσῃ ὁ ὑψιπέτης Γρηγόριος, ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος.

Τό σημερινόν πρότυπον τῆς παρεχομένης παιδείας εἰς παγκόσμιον ἐπίπεδον προσδιορίζεται θεωρητικῶς ἐκ τῆς Ἀτζέντας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν περί τῆς ἀειφόρου ἀναπτύξεως, ἥν καί ἡ Εὐρωπαϊκή Ἕνωσις ἔχει υἱοθετήσει, μετά προοπτικῆς ἐπιτεύξεως κατά τήν δεκαπενταετίαν 2015 – 2030. Καθορίζουσα ἕν ὁλοκληρωμένον σχέδιον παγκοσμίου δράσεως διά τήν ἀνθρωπότητα καί τόν πλανήτην, προκειμένου νά ἐνισχυθῇ ἡ εὐημερία καί ἡ καθολική εἰρήνη, ἡ Ἀτζέντα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀντικαταστήσασα τήν ἀποτυχημένην εἰς τό ἐπίπεδον τῆς ἐπιτεύξεως τῆς
κοινοτικῆς ἐπί ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων συνεργασίας «Στρατηγικήν τῆς Λισσαβῶνος» (2001 – 2009), ἐπεκέντρωσεν εἰς τήν ἐξυπηρέτησιν τῆς συνεκτικῆς καί δικαίας ποιοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καί εἰς τήν προώθησιν εὐκαιριῶν διά βίου μαθήσεως δι’ ἅπαντας ἀνεξαιρέτως, θέτουσα στόχους εὐκρινῶς μετ’ ἀνθρωπολογικόν περιεχόμενον, ὡς ἡ ἐξάλειψις τῶν διακρίσεων καί ἡ διασφάλισις τῆς ἰσοτίμου προσβάσεως ἁπάντων εἰς ὅλα τά ἐπίπεδα τῆς ἐκπαιδεύσεως δι’ ὅλους, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀτόμων μέ ἀναπηρίας, τῶν αὐτοχθόνων πληθυσμῶν καί τῶν παιδίων πού εὑρίσκονται εἰς εὐάλωτον κατάστασιν, ὡς καί ἡ ἐξασφάλισις τῶν προϋποθέσεων ὥστε ἅπαντες νά ἀποκτοῦν γνώσεις καί νά

καλλιεργοῦν τάς δεξιότητας πού χρειάζονται πρός προαγωγήν τῆς βιωσίμου ἀναπτύ-
ξεως, τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς ἰσότητος τῶν φύλων, τῆς προαγωγῆς τῆς κουλτούρας τῆς εἰρήνης καί τῆς μή-βίας, τῆς ταυτότητος τοῦ παγκοσμίου πολίτου, καθώς καί τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς πολιτιστικῆς ποικιλομορφίας (United Nations https://unric.org/en/sdg-4/).

Καθίσταται, λοιπόν, εὔκολος ἡ διαπίστωσις ὅτι αἱ προρηθεῖσαι ἀνθρωπιστικαί φιλοδοξίαι καί τό πρότυπον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ κεφαλαίου πού ἤδη προβάλλει καί εἰς τόν εὐρωπαϊκόν χῶρον εἶναι συνυφασμένα μετά τοῦ πνεύματος καί τῶν βασικῶν θεωρητικῶν ἀρχῶν τῶν σήμερον τιμωμένων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἡ διδασκαλία καί τό ἔργον τῶν ὁποίων δύνανται νά φωτίσουν καί νά προσδώσουν ξεχωριστόν τι νόημα καί περιεχόμενον εἰς τήν ὡς ἄνω προοπτικήν.

Οἱ ὑπέρλαμπροι τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ φωστῆρες, ἐκκινοῦντες ἐκ τῆς ἀξονικῆς ἀφετηρίας ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὡς εἰκών τοῦ Θεοῦ, ἀποτελεῖ μίαν μοναδικήν καί ἀνεπανάληπτον προσωπικότητα, ἀνάγουν τήν ἐπίλυσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων πρωτίστως εἰς τήν ἀνθρωπίνην ἠθικήν. Ὁ χρυσορρήμων Πατήρ θά τονίσῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ πνευματικῶς, πού θεωρεῖ τόν συνάνθρωπόν του ὡς ἀδελφόν, ὁ ἁπλός, ταπεινός καί δίκαιος ἄνθρωπος, πού θά παραμερίσῃ τό ἀτομικόν του συμφέρον, ἀποτελεῖ τό ἰδανικόν πρότυπον ἀνθρώπου πού δύναται νά προσεγγίσῃ οὐσιαστικῶς καί ἀποτελεσματικῶς τά κοινωνικά προβλήματα (Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἔργα, τόμος Α΄, Ἠθικά καί Κοινωνικά, ἐκδ. ὁ Λόγος, Ἀθήνα 1967, 13-15).

Ἡ ἀνθρωπολογική προοπτική πού οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι προσδίδουν εἰς τήν ἐκπαίδευσιν, διά τοῦ συγκερασμοῦ παιδείας, ἡ ὁποία, κατά τόν Ἱερόν Χρυσόστομον, «μετάληψις ἁγιότητος ἐστί» (Ε.Π.Ε. 25, 282), καί πίστεως καί τῆς διαφορετικῆς ἱεραρχήσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς παιδείας μέ πρωταρχικήν ἔμφασιν εἰς τήν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καί τήν προαγωγήν τῆς ἀγωγῆς καί, συνεπῶς, εἰς τήν ἐπαύξησιν τῆς γνώσεως, προσφέρει μίαν σημαντικήν διέξοδον εἰς τό ἀδιέξοδον εἰς τό ὁποῖον ἔχει περιέλθει σήμερον ἡ ἀνθρωπότης. Μία προοπτική σαφῶς χριστοκεντρική, καθώς, κατά τόν Μέγαν Βασίλειον, σκοπός τῆς ἀγωγῆς εἶναι «ὁμοιωθῆναι Θεῷ κατά τό δυνατόν ἀνθρώπου φύσει. Ὁμοίωσις δέ οὐκ ἄνευ γνώσεως, ἡ δέ γνῶσις οὐκ ἐκτός τῶν διδαγμάτων» (Ε.Π.Μ. 32, 69Β).

Ἡ προοπτική αὕτη ἀποκτᾶ σήμερον ξεχωριστόν χαρακτῆρα, ἐάν ἀναλογισθῶμεν τήν πρό τετραετίας περίπου ἐπισήμανσιν τῆς Ὑπάτου Ἀρμοστείας τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν (UNHCR “Coming Together for Refugee Education”, https://www.unhcr.org/fr-fr/en/media/coming-together-refugee-education-education-report-2020), καθ’ ἥν ἐάν ἡ παγκόσμιος κοινότης δέν ἀναλάβῃ ἄμεσον καί

τολμηράν δρᾶσιν πρός ἀνακοπήν τῶν καταστρεπτικῶν ἐπιπτώσεων τῆς COVID-19 εἰς τήν ἐκπαίδευσιν, τότε ἀπειλοῦνται περαιτέρω αἱ προοπτικαί ἑκατομμυρίων παίδων καί ἰδιαιτέρως τῶν προσφύγων παίδων πού εὑρίσκονται εἰς λίαν μειονεκτικήν θέσιν.

Τυγχάνει κοινός τόπος ὅτι ἡ σύγχρονος ἐκπαιδευτική διαδικασία καί μάθησις προσανατολίζεται εἰς μίαν ἄκριτον καί δίχως ἀνθρωπολογικόν καί κοσμολογικόν προβληματισμόν συσσώρευσιν ἐπιστημονικῶν καί τεχνολογικῶν γνώσεων, καθ' ἥν στιγμήν ὁ διαρκής μετασχηματισμός τῆς συγχρόνου πολυπολιτισμικῆς κοινωνίας, χαρακτηριζομένης ὑπό τῆς προκλήσεως τῆς πολιτιστικῆς ἑτερότητος καί συγκειμένης ἀναποτρέπτως καί ὑπό οἰκονομικῶν μεταναστῶν καί πολιτικῶν προσφύγων, θέτει νέας προκλήσεις εἰς τό ἐκπαιδευτικόν γίγνεσθαι, ὡς λόγου χάριν ἡ διαπολιτισμική ἐκπαίδευσις καί ἀγωγή, ἡ ἐκπαίδευσις διδασκόντων καί διδασκομένων εἰς τήν ἐνσυναίσθησιν, ἡ ἐπικέντρωσις καί ἡ ἐνασχόλησις μετά τῶν ζητημάτων τῆς πολιτιστικῆς διαφορετικότητος καί τῶν προβλημάτων τῶν συνανθρώπων ἡμῶν.

Ὑμεῖς, ἄλλως τε, Παναγιώτατε, εἰς Ὑμετέραν σχετικήν δήλωσιν περί τάς ἀρχάς Σεπτεμβρίου 2001 κατά τήν ἐν Ντουρμπάν Παγκόσμιον Διάσκεψιν τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν κατά τοῦ ρατσισμοῦ, τῶν φυλετικῶν διακρίσεων, τῆς ξενοφοβίας καί πάσης ἀδιαλλαξίας, συνεδέσατε λίαν χαρακτηριστικῶς τήν παιδαγωγικήν διάστασιν τοῦ σεβασμοῦ εἰς τήν πολιτιστικήν ἑτερότητα μετά τῆς πίστεως καί τῆς δογματικῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. «Ὅποτε οἱ ἄνθρωποι ἀποτυγχάνουν νά ἀναγνωρίσουν τήν ἀξία τῆς ἑτερότητας, μειώνουν βαθιά τή δόξα τῆς θεϊκῆς δημιουργίας. Ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται νά ὑπάρξουν σέ σχέση ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον, ἑνωμένοι μέ τόν δεσμό τῆς ἀγάπης, ὡς διαφορετικά καί
μοναδικά πρόσωπα, τό καθένα προικισμένο μέ ἰδιαίτερα χαρίσματα καί χαρακτηριστικά, καθένα δημιουργημένο κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωση Θεοῦ.

Ὅλα τά ἀνθρώπινα ὄντα, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θρησκεία, τή φυλή, τήν ἐθνική καταγωγή, τό χρῶμα, τήν πίστη ἤ τό φῦλο, εἶναι ζῶσες εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καί ὡς ἐκ τούτου ἀξίζουν τόν σεβασμό καί τήν ἀξιοπρέπεια πού ἀνήκει στή φύση τους. Κάθε φορά πού οἱ ἄνθρωποι ἀποτυγχάνουν νά συμπεριφέρονται στούς ἄλλους μέ αὐτόν τό σεβασμό προσβάλλουν τό δημιουργό Θεό».

Εἰς τήν σύγχρονον διδακτικήν, μέ τήν ἐφαρμογήν τῆς προηγμένης τεχνολογίας καί τῶν καινοτομιῶν, τήν κατά περιπτώσεις ἐπιβολήν τῆς, λόγῳ τῶν ἐπιπτώσεων τοῦ κορωνοϊοῦ, ἐξ ἀποστάσεως ἐκπαιδεύσεως, πού ὁδηγοῦν εἰς τήν ἐκμηδένισιν τοῦ χωροχρόνου, ἀναγνωρίζεται ὑπό τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῶν

συναισθηματικῶν στόχων τῆς μαθήσεως δέν εἶναι ἁπλῶς σημαντική τις παράμετρος, ἀλλ’ ἡ βάσις καί ἡ κρηπίς τῆς κατακτήσεως τῶν γνωστικῶν στόχων, καθ’ ἥν στιγμήν τυγχάνει προφανές ὅτι τό κοινωνικόν περιεχόμενον τῆς μαθήσεως δέν καθίσταται ἐφαρμόσιμος στοχοθεσία ὅσον εἰς ἕν διά ζώσης περιβάλλον μαθήσεως.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι διά τῆς παιδαγωγικῆς των διδασκαλίας ἐπισημαίνουν τήν σημασίαν τῆς κατανοήσεως τοῦ νοήματος μιᾶς καταστάσεως, τονίζοντες ὅτι ὁ ἐκπαιδευτικός κατά τήν διδασκαλίαν δέν πρέπει νά μεταχειρίζηται γενικότητας, ἀλλά νά διδάσκῃ καθ’ ἑνότητας καί διά παραδειγμάτων καί διά τῆς χρήσεως ἐποπτικῶν μέσων νά καθιστᾷ σαφές εἰς τούς μαθητάς τό περιεχόμενον τῆς διδακτέας ὕλης, δεδομένου, μάλιστα, ὅτι «τά πράγματα εἶναι τῶν ὀνομάτων ἰσχυρότερα».

Ὁ χρυσορρήμων Χρυσόστομος θά ἐπιστήσῃ τήν προσοχήν εἰς τόν ἔλεγχον ὑπό τοῦ διδασκάλου τῆς ἀφομοιωτικῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν, ὥστε ἡ καθ’ ἑνότητας πρός τούς τελευταίους παρεχομένη γνῶσις νά καθίσταται κτῆμα των κατά τρόπον τμηματικόν: «Μή ἐπεξέλθῃς τῷ παντί διηγήματι» (A. Malingrey, Jean Chrysostome Sur la vaine gloire et l’ éducation des enfants, Sources Chrétiennes, no. 188, Les éditions du Cerf, 1972, 142). Συμπληρωματικῶς, ὁ Μέγας Βασίλειος θά ἐπισημάνῃ μεθοδολογικῶς τήν ἀνάγκην τῆς προσθήκης νέων γνώσεων μέ μέτρον καί τῆς σταδιακῆς ἀπό τῶν εὐκολοτέρων θεματικῶν πρός τάς δυσκολοτέρας ἀναβάσεως εἰς τήν κλίμακα τῆς προσκτήσεως νέων, ἄνευ τῆς ἀναμίξεως ἑτέρων θεματικῶν, γνώσεων, καί τῆς ρυθμίσεως τῆς διδασκαλίας τῶν ἐκπαιδευτικῶν συμφώνως πρός τάς ἀντιλήψεις, τά χαρακτηριστικά καί τάς μαθησιακάς ἱκανότητας τῶν μαθητῶν, καθώς «ἡ διάνοια ἀτονοῦσα πάντων ὁμοῦ περιδράξασθαι» (PG 31, 345B).

Ἡ παιδαγωγική προτεραιότης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν συνίσταται εἰς:

• Τήν σημασίαν τοῦ παραδείγματος, τῆς ἐνθαρρύνσεως καί τοῦ ἐπαίνου, τῆς ἀποφυγῆς τῆς βίας, τῆς χρήσεως τῆς πειθοῦς καί τῆς λειτουργίας τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὡς προτύπου διά τῆς συμφωνίας μεταξύ λόγων καί πράξεων καί τῆς καταστάσεως τῶν παιδαγωγῶν ὡς ἀρχετύπων βίου καί κανόνων ἀρετῆς. Ὁ ἐπί τοῦ σημείου τούτου λόγος τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου δέν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν: «ἤ μή δίδασκε ἤ δίδασκε διά τοῦ παραδείγματος» (P.G. 36, 212), διά νά συμπληρώσῃ: «Μισῶ διδάγματα οἷς ἐνάντιος βίος» (Ε.Π.Ε. 10, 174, 40) καί «ἄφωνον ἔργον
κρεῖσσον ἀπράκτου λόγου» (P.G. 37, 929), ἐνῷ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἀφοῦ εἴπῃ: «Τόν δέ παιδεύοντα, οὐ διά ρημάτων μόνον, ἀλλά διά πραγμάτων παιδεύειν χρή» (Ε.Π.Ε. 14, 554), θά τονίσῃ καί τά ἑξῆς: «Τί μέγα φρονεῖς; Ὅτι διδάσκεις διά λόγων; Ἀλλ’ εὔκολον τοῦτον, τό φιλοσοφεῖν ἐν ρήμασιν• δίδαξόν με διά τοῦ βίου

τοῦ σοῦ, αὕτη ἡ διδασκαλία ἀρίστη» (P.G. 60, 223). Καί τοῦτο, καθώς ἡ διχοτόμησις σκέψεως καί δράσεως ὁδηγεῖ εἰς ἕν μή αὐθεντικόν λόγον πού ἀδυνατεῖ νά μετασχηματίσῃ τήν σύγχρονον πραγματικότητα καί καταλήγει εἰς κενολογίαν, καθ' ἥν στιγμήν ἡ
μανιχαϊστική διάξευξις μεταξύ τούτων διά τῆς προαγωγῆς τοῦ συνθήματος «δρᾶσις διά τήν δρᾶσιν» ὁδηγεῖ εἰς ἕν ἄκρατον ἀκτιβισμόν πού ἀρνεῖται τήν ὀρθήν πρᾶξιν καί καθιστᾷ ἀδύνατον τόν διάλογον.

• Τόν ἀναντικατάστατον ρόλον ἀμφοτέρων τῶν γονέων, πατρός καί μητρός, εἰς τήν ἀγωγήν τῶν νέων ἐντός τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος, τό ὁποῖον ἐσχάτως βάλλεται διά τῆς ἐκκοσμικεύσεως καί ἀναθεωρήσεως μέ τήν πρότασιν καί διά νόμων ἐπικύρωσιν καινοφανῶν καί ἀθέσμων ἐναλλακτικῶν προτύπων οἰκογενείας, ὑπό τήν πίεσιν τοῦ στείρου δικαιωματισμοῦ. Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος χαρακτηρίζει ὡς παιδοκτόνους τούς γονεῖς πού ἐνδιαφέρονται ἀποκλειστικῶς μόνον διά τήν ὑλικήν ἀποκατάστασιν τῶν τέκνων των, ἀδιαφορῶντες διά τήν ψυχικήν ἀγωγήν αὐτῶν: «Ἄσκησον τήν ψυχήν τοῦ παιδός, κἀκεῖνον παρέσται λοιπόν. Ταύτης μέν γάρ οὐκ οὔσης ἀγαθῆς, οὐδέν ὄφελος αὐτῷ τῶν χρημάτων.

Ταύτης δέ κατορθουμένης, οὐδέν βλάβος ἀπό τῆς πενίας» (Ε.Π.Ε. 23, 268). Πόσον ἐπίκαιρος ἡ ἐν λόγῳ ἐπισήμανσις, λόγῳ τῶν οἰκογενειακῶν δραμάτων πού καθημερινῶς διαδραματίζονται ἐξαιτίας τῆς ἀπουσίας τῶν γονέων ἐκ τῆς ζωῆς τῶν τέκνων των, τά ὁποῖα ὁδηγοῦνται εἰς τήν ἀναρχίαν, τήν ἐπιθετικότητα, τήν βίαν ἐντός καί ἐκτός τῶν σχολικῶν μονάδων καί τήν ἀδικίαν καί καθίστανται ἀνθρώπινα ἐρείπια, θύματα τῆς ἄγνοιας, τῆς ἀδιαφορίας καί τῆς λήθης ἐντός τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, γεγονός τό ὁποῖον ἐπιβεβαιοῖ τό γραφέν ὅτι «τά σχολεῖα ἔχουν
ἀναγκαστεῖ νά ἀναλάβουν ὅλο καί περισσότερα καθήκοντα πού παραδοσιακά θεωροῦνταν ἁρμοδιότητα τῆς οἰκογένειας» (John MacBeath, Michael Schartz, Denis Meuret, Lars Jacobsen, Ἡ αὐτοαξιολόγηση στό Εὐρωπαϊκό σχολεῖο, μτφρ. Μαρία Δεληγιάννη, ἐκδ. Μεταίχμιο, Ἀθήνα 2005, 150). Διό καί ὁ Θεολόγος νοῦς Γρηγόριος ἐπισημαίνει: «Ποιήσατε δικαιοσύνης ὅπλον καί μή θανάτου τήν παίδευσιν», ἐνῷ ὁ κλεινός Ἰωάννης ὁ τῇ γλώττῃ χρυσορρήμων θά προσθέσῃ: «Οὐ γάρ τό σπεῖραι ποιεῖ πατέρα μόνον, ἀλλά τό παιδεῦσαι καλῶς (...). Νόμισον ἀγάλματα χρυσά ἔχειν ἐπί τῆς οἰκίας τά παιδία (...) τήν ψυχήν αὐτῶν κατακόσμει καί διάπλαττε».

● Τήν ἄνθησιν τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων ὡς προϋπόθεσιν διά τήν ἐπίτευξιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν στόχων, τοῦ χρυσορρήμονος Πατρός διαλαλοῦντος ὅτι «οὐδέν γάρ οὕτω πρός διδασκαλίαν ἐπαγωγόν ὡς τό φιλεῖν καί φιλεῖσθαι» καί θεμελιώσαντος τήν παιδαγωγικήν τοῦ προσώπου πού ἐδράζεται εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν

διαπροσωπικῶν σχέσεων.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

«Τοῖς τῶν μεγάλων ἱεραρχῶν ῥήμασι καί ἴχνεσιν ἑπόμενος» αἴρετε οὖν καί Ὑμεῖς, ὡς ὁ παιδαγωγός Πατριάρχης τῆς ποιμαντικῆς ἐνσυναισθήσεως μεριμνῶν διά τήν τῶν παίδων ἀνατροφήν, τόν σταυρόν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, ὡς τό ἀμφικτυονικόν, κατά τόν Κωνσταντῖνον Οἰκονόμων τῶν ἐξ Οἰκονόμων, κέντρον τῆς καθ’ ἡμᾶς Ἀνατολῆς, φυλάσσει μέ ἔνθεον ζῆλον ὡς βίωμα καί ἐμπειρία τό αὐτό πνεῦμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μέ τήν κατ’ ἐξοχήν χριστοκεντρικήν, ἀνθρωπολογικήν, σωτηριολογικήν καί οἰκουμενικήν του διάστασιν καί τήν πνευματικήν των παρακαταθήκην καί ἡ ὁποία Μήτηρ Ἐκκλησία καθιέρωσε πολύ πρίν ἀπό τό Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τήν ἑορτήν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὡς ἑορτήν τῆς παιδείας. Λαμβάνετε δύναμιν, Παναγιώτατε, προσκυνῶν τά
ἱερά λείψανα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τά ὁποῖα πρό εἰκοσαετίας ἠξιώθητε, μετά ἀπό τήν πάροδον ὀκτώ ἑκατονταετιῶν, νά ἐπαναπατρίσητε εἰς τήν ἔδραν των.
Δέν εἶναι ἄνευ σημασίας ὅτι Ὑμεῖς, Παναγιώτατε, ἔχοντες ὡς διαρκῆ προσευχητικήν μέριμναν τό τοῦ Μεγάλου Βασιλείου «τήν νεότητα παιδαγώγησον», ἀγωνίζεσθε μή πτοούμενος διά τήν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, μεριμνᾶτε διαρκῶς διά τήν εὔρυθμον λειτουργίαν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καί τῶν λοιπῶν Ὁμογενειακῶν Ἐκπαιδευτηρίων, ὀργανώνετε ἀνά τακτά χρονικά διαστήματα Συνέδρια Νεολαίας, ὑποδέχεσθε μετά πατρικῆς χαρᾶς νέους καί νέας, μαθητάς καί μαθητρίας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τήν Βασιλεύουσαν διά νά τούς μεταδώσητε φῶς ἀπό τήν ἀκοίμητον κανδήλα τοῦ Φαναρίου, τό ἀνέσπερον φῶς τῶν Ἱερῶν Παραδόσεών μας, τό φῶς τῆς Ὀρθοδοξίας, τό φῶς τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, πού οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Μεγάλοι Ἱεράρχαι καί ἅπαντες οἱ Ἅγιοι προκάτοχοί Σας, Ἀρχιεπίσκοποι καί Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, «παρέδωκαν τῇ Ἐκκλησίᾳ».

Εὐχηθῆτε, Παναγιώτατε, ὅπως ἡ παιδεία, συμφώνως καί πρός τά κατά τήν ἐν Κρήτῃ Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον διατυπωθέντα, ἐπανεύρῃ τόν αὐθεντικόν της προσανατολισμόν, ἀπευθυνομένη εἰς τήν πνευματικήν φύσιν καί τόν αἰώνιον προορισμόν τοῦ ἀνθρώπου, προσφέρουσα εἰς τούς νέους οὐχί μόνον «βοήθειαν» ἀλλά τήν «ἀλήθειαν» τῆς θεανθρωπίνου καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Γένοιτο.